

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Бобоева Гулбаҳор Шарифовна дар мавзӯи “Технологияи ташаккули салоҳияти иттилоотии донишҷӯёни макотиби олий зимни таълими силсилаи фанҳои педагогӣ дар шароити татбиқи низоми кредитии таҳсилот”, барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01- педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ).

Муҳимияти мавзӯи таҳқиқот барои илм ва амалияи педагогӣ

Таҳқиқоти диссертатсионии Бобоева Гулбаҳор Шарифовна ба муаммоҳои рӯзмарраи аҳамияти муҳим дошта, барои омодагии донишҷӯён ба фаъолияти педагогӣ, ташаккули салоҳияти иттилоотӣ ҳангоми таълими силсилаи фанҳои педагогӣ дар низоми кредитии таҳсилот бахшида шудааст. Яке аз проблемаҳои рӯзмарраи низоми маориф ташаккул ва рушди салоҳиятҳои омӯзгорони оянда мебошад. Ҷорӣ намудани муносибати босалоҳият дар мадди аввал ба бӯҳроне алоқаманд аст, ки дар ҳуди сохтори таълим вуҷуд дорад. Бӯҳрони мазкур дар муҳолифатҳои байни мақсадҳои имрӯзаи тараққиёти ҷаҳони муосир ва муносибати ӯ ба талаботи анъанавӣ нисбат ба донишҷӯён, байни талаботи ҷомеа ва қудрати қонеъ нагардонидани онҳо дар низоми таҳсилот, байни якраңгӣ ва талаботи ҳуди шахсият дар таълим дида мешавад.

Ҷомеаи имрӯза арзишҳои навинро ба вуҷуд овардааст, ки ба он соҳибгаштани донишҷӯён ба дониш, маҳорат ва малакаҳо зарур бошад ҳам, вале онҳо дастоварди кифояткунандаи натиҷаи таҳсилот нестанд. Аз омӯзгори оянда талаб карда мешавад, ки дар олами иттилоотӣ мавқеи худро муайян намояд, технологияи навинро аз худ кунад, муттасил омӯзад, сифатҳои тафаккури ҳаматарафа, суръатнок ва серҳаракатиро доро бошад.

Муносибати босалоҳиятро ҳамчун роҳи баромад аз вазъияти проблемавие, ки дар натиҷаи муҳолифати байни зарурияти таъмини сифати таҳсилот ва мушкил будани ҳалли он бармеояд, тибқи таълими анъанавӣ аз ҳисоби афзудани ахбори азхудшаванда, дида баромадан мумкин аст.

Аз нуқтаи назари педагогӣ салоҳиятноки натиҷаи самарабахши таҳсилотест, ки донишҷӯ дар рафти он ба маҷмӯи салоҳиятҳо соҳиб мешавад. Салоҳияти иттилоотӣ дар шумори салоҳияти касбии омӯзгор маҷмӯи амалҳоест, ки ҳамгирии доништан, фаҳмидан ва иҷро карданро дар назар дорад. Муносибати босалоҳият дар мадди аввал фаъолият, амалро нисбати иттилоот ё проблема мегузорад. Яке аз қисматҳои ҷудонашавандаи салоҳиятҳои касбӣ, салоҳияти иттилоотӣ мебошад, ки дар худ идрок ва тарзҳои қабули фаҳмиши маводи таълимиро аз ҷониби донишҷӯён таҷассум менамояд.

Аз ин нуқтаи назар, мавзӯи диссертатсияи Бобоева Г. Ш. муҳим ва муҳаббат буда, дар низоми омода намудани омӯзгорони оянда пурра коркард нагардидааст. Аз рӯи моҳият ва мундариҷа ташаккули салоҳияти иттилоотӣ дар маҷмӯи дигар салоҳиятҳои касбӣ ба сифати ҷузъи асосии таҳсилоти кредитӣ баромад мекунад, ки дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ роҳандозӣ шуда истодааст.

Диссертант муътақид аст, ки имкониятҳои муосири иҷтимоию иқтисодӣ, маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, равандҳои ҷаҳонишавӣ талаб мекунанд, ки раванди омода намудани омӯзгорони оянда тавассути низоми кредитии таҳсилот ва дар заминаи он ташаккули салоҳияти иттилоотӣ барои беҳтар тайёр намудани омӯзгорони соҳибтаҳассус мусоидат мекунад.

Бешубҳа, чунин тарзи гузориши масъала, ба андешаи муҳаққиқ, ба он алоқаманд аст, ки дар “Стратегияи миллии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020” муайян кардааст. Дар ҳуҷҷати мазкур қайд гардидааст, ки “Таҳсилоти ба ташаккули салоҳиятноки равонашуда ҳадафу вазифаҳои таҳсилотро вобаста ба натиҷаи он муайян намуда, дараҷаи ташаккули салоҳиятҳои асосии муҳассилинро дар баробари дониш, маҳорат ва малака ба сифати яке аз натиҷаҳои таҳсилот баррасӣ менамояд”.

Чуноне, ки муаллиф қайд мекунад номгӯи салоҳиятҳо ва таснифоти нишондиҳандаи онҳо аз ҷониби як зумра олимони яқин нестанд. Ин ба

шароити мушаххас, ба фарҳанги муҳаққик, доираи ҳадафҳои таҳқиқоти ӯ ва шароиту замони пешниҳод аз ҷониби олимон вобаста аст.

Аммо, дар аксари онҳо як фикри умумӣ доир ба салоҳияти иттилоотӣ ҳамчун салоҳияти умумӣ барои дилхоҳ мутахассис мушоҳида мегардад. Таҳқиқоти диссертатсионии тақризшаванда дар назария ва амалияи педагогика ниҳоят муҳим аст, зеро солҳои охир дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба ин масъала таваччуҳи хоса зоҳир мегардад ва таҳқиқи ҳаматарафаи он дурнамои ин масъаларо равшан мекунад.

Мақсади асосии таҳқиқот баррасии принципҳо, вижагиҳо, методҳо ва воситаҳои ташаккули салоҳияти иттилоотӣ дар раванди таълими фанҳои силсилаи педагогӣ дар шароити технологияи кредитии таҳсилот мебошад.

Натиҷаҳои асосии илмӣ ва аҳамияти онҳо барои назария ва амалияи илми педагогика

Дар ташаккули салоҳиятҳои касбии омӯзгори оянда омӯзиши якҷояи малакаҳои кор бо ахбори таълимӣ дар ташаккули салоҳияти иттилоотӣ мавқеи махсус дорад. Он бояд қисми таркибии ҳатмии раванди таълим дар муассисаҳои таҳсилоти олиӣ касбӣ бошад. Ин шакли кор самаранокии раванди таълимро дар муассисаҳои таҳсилоти олӣ баланд мебардорад. Қобилияти якҷоя кор кардан дар машғулиятҳо бо омӯзгорони оянда, махсусан муҳим аст. Дар баробари афзудани самаранокии кор дар ин машғулиятҳо салоҳиятҳои ташаккул меёбанд, ки барои фаъолияти муваффақи педагогӣ лозиманд: қобилияти ҳамкорӣ бо гурӯҳ, қабул намудани ақидаҳои дар ҷомеа таҳияшуда, қобилияти дар ҷомеа кор кардан, гӯш кардани ҳамкорон, пешниҳоди ақидаҳо, қобилияти ба ҳамкорон расонидани андешаи худ, боваркунонӣ ва ғайра. Фаъолияти ояндаи омӯзгорӣ ба кор дар ҷомеа ва омодагӣ ба ин кор ханӯз дар синфхонаи донишҷӯ ташаккул дода мешавад.

Ғайр аз ин, донишҷӯ метавонад оянда ин стратегияҳоро дар фаъолияти кории худ истифода барад.

Дар кори диссертатсионии Бобоева Г.Ш. ҳалли масъалаҳои ташаккули салоҳияти иттилоотӣ ҳаллу фасл гардидаанд. Аз ҷумла:

- доир ба масъалаи мундариҷа ва технологияи ташаккули салоҳияти иттилоотии донишҷӯён ҳангоми машғулиятҳои силсилаи фанҳои педагогӣ таҳқиқоти махсус гузаронида шудааст;

- мундариҷа ва технологияи ташаккули салоҳияти иттилоотии омӯзгорони оянда муайян гардида, нишондодҳо ва тавсифи мундариҷаи салоҳияти иттилоотӣ, сохтор ва мазмуни малакаҳои кори донишҷӯён бо иттилооти таълимӣ ошкор ва асоснок карда шудааст;

- сохтори маҷмӯи таълимию методӣ аз рӯи фан, бо назардошти усулу шаклҳои кор бо маводи иттилоотии таълимӣ аз нуқтаи назари ташаккули салоҳияти иттилоотии донишҷӯён таҳия гардидааст;

- мазмун ва технологияи ташаккули салоҳияти иттилоотӣ дар раванди таҳсилоти донишҷӯёни равияҳои педагогӣ асоснок ва муайян карда шудааст;

- технологияи самараноки ташаккули малакаҳои донишҷӯён дар кор бо маводи иттилоотии таълимӣ ҳамчун воситаи ташаккули салоҳияти иттилоотӣ дар амалия коркард ва пешниҳод карда шудааст.

Айни замон, оид ба масъалаи муносибати босалоҳият аз ҷониби олимони ватанию хориҷӣ таҳқиқоти зиёде анҷом дода шудаанд. Албатта ин таҳқиқот оид ба ҷанбаҳои гуногуни ташаккули салоҳиятнокӣ муҳим ва заруранд. Аммо дар таҳқиқоти мавҷуда тафсири илмӣ оид ба ташаккули салоҳияти иттилоотии донишҷӯён зимни таълими фанҳои педагогӣ ва махсусан дар шароити татбиқи низоми кредитии таҳсилот ба таври кофӣ ифода наёфтаанд. Муаллифи диссертатсия ба ин масъала ҳамачониба тавачҷух кардааст, ки ин навгониҳои кори муҳаққиқро собит месозад.

Дарҷаи асоснокии нишондодҳои илмӣ, хулоса ва тавсияҳо

Аз ҷониби муаллифи диссертатсия дастовард ва корҳои илмии муҳаққиқони дигар оид ба масъалаи мазкур мавриди таҳлил қарор гирифтааст. Дар асоси натиҷаҳои ба даст омадаи таҳқиқот диссертант ба чунин хулоса меояд:

дар ҷараёни амалигардонии низоми кредитии таҳсилот ҷустуҷӯи роҳҳои баланд бардоштани сифат ва самаранокии ташаккули салоҳияти касбии омӯзгорони оянда мавқеи хос дорад. Ташаккули салоҳияти иттилоотӣ

дар ин самт мавқеи махсусро ишғол мекунад, чунки ҷараёни таълими муттасилро таъмин месозад ва яке аз вазифаҳои асосии муассисаҳои таълимии олии касбӣ, махсусан аз рӯйи ихтисосҳои педагогӣ маҳсуб меёбад.

Дар натиҷаи таҳлили адабиёт ва таҷрибаи татбиқи низоми кредитии таҳсилот ошкор кардааст, ки дар ин низом роҳандозӣ намудани муносибати босалоҳият бамаврид аст, ки аз чунин шароит бармеояд:

– ташкили ҷараёни таълим дар асоси муносибати босалоҳият ба коркарди сохту мазмуни салоҳияти касбии омӯзгорони оянда алоқаманд аст;

– ташкили муназзами ҷараёни ташаккули салоҳияти касбии донишҷӯён ба асосноккунии илмии технологияи ташаккули салоҳиятноки дар шароити низоми кредитии таҳсилот вобаста аст;

– барои баланд бардоштани сифати омодагии салоҳияти омӯзгорони оянда коркарди барномаву дастурҳои методӣ заруранд.

Саҳеҳият ва зътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот

Натиҷаҳои, ки муаллифи диссертатсия ба он ноил шудааст, ба мақсади вазифаҳои таҳқиқот пурра мувофиқат мекунанд, методҳои истифода намудаи ӯ ба ҳаматарафа равшанӣ андохтан ба масъалаи таҳқиқшаванда мусоидат карда, таҷрибаи озмоишӣ фарзияи пешгузошташударо собит кардааст.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот

Муаллифи диссертатсия шартҳои муҳими созмон додани муҳити таълимиро баҳри ташаккули салоҳияти иттилоотии донишҷӯён ошкор намудааст. Дар ин замина шакл, методу усулҳои кори самаранок бо иттилооти таълимӣ дар ҷараёни таълими низоми кредитиро асоснок кардааст.

Арзиши амалии кор

Маводи диссертатсия хулоса ва тавсияҳои онро метавон ҳангоми банақшагирии ҷараёни таълим, таҳияи барномаҳо ва китобҳои дарсӣ, ташкили машғулиятҳои таълимӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ истифода бурд.

Эрод ва камбудиҳои таҳқиқот

Дар диссертатсия ҳангоми таҳлил дар баробари муваффақиятҳои зиёд баъзе нуктаҳои баҳсталаб ба назар мерасанд, ки ислоҳи минбаъдаи онҳо, боиси боз ҳам баланд бардоштани сатҳу сифати рисолаи илмӣ хоҳад буд:

1. Дар фарзияи таҳқиқот қайд карда шудааст, ки ташаккули салоҳияти иттилоотӣ аз дуруст муайян кардани моҳият ва технологияи тайёрии касбии омӯзгорони оянда дар шароити кредитии таҳсилот вобаста аст, вале дар дохили кор дақиқ муайян нашудааст, ки дар кадом ҳуҷҷати меъёрии соҳаи маориф ин нишондиҳандаҳо инъикос ёфтааст.
2. Муаллиф қайд мекунад, ки ташаккули салоҳияти иттилоотӣ мавқеи махсусро дар баланд бардоштани сифату самаранокии ташаккули касбӣ ишғол мекунад. Ба муаллиф зарур буд, ки робитаи байни салоҳияти иттилоотӣ ва дигар салоҳиятҳои омӯзгори касбиро муфассалтар баррасӣ мекард.
3. Ташаккули салоҳияти иттилоотӣ танҳо ба фанҳои силсилаи педагогӣ хос набуда, дар он таълими фанҳои дигар низ саҳм доранд. Агар муаллиф ба ҷиҳати универсалии ташаккули салоҳияти иттилоотӣ диққат меод, аҳамияти назариявии кор меафзуд.
4. Дар матни диссертатсия хатогиҳои имлоӣ ва хусусияти техникдошта ба назар мерасад ислоҳи баъдинаи онҳо ба нафъи кор аст.

Бояд зикр кард, ки норасоҳои зикршуда аҳамияти назариявӣ ва амалии диссертатсияро коста намекунанд ва ба арзиши умумии мусбӣ он таъсирнок нестанд. Муаллиф вазифаву ҳадафҳои илмии дар назди худ гузоштаашро комилан ҳал намудааст.

Хулоса

Диссертатсия кори илмию таҳассусии дар дараҷаи баланди илмӣ ба анҷом расонидаи муаллиф мебошад. Диссертатсия бо забони фаҳмо, босаводона навишта шуда, ороиши хуб дорад. Оид ба ҳар боби кор хулосаҳои алоҳида ва дар маҷмӯъ хулоса ва тавсияҳои дақиқ бароварда шудаанд. Натиҷаҳои ба даст овардаи муаллиф саҳеҳу эътимоднок, хулосаву тавсияҳо асосноканд.

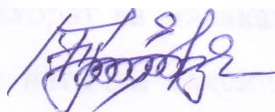
Хулосаю тавсияҳои муаллифи диссертатсия пурра ба мақсаду вазифаҳои таҳқиқот мувофиқат карда, фарзияи онро комилан собит месозад, ки аз дараҷаи баланди мустақилият ва саводнокии назариявии унвончӯ шаҳодат медиҳад. Андешаҳои илмӣ, сохтор ва мундариҷаи таҳқиқоти диссертатсионии интихобнамудаи Бобоева Гулбаҳор Шарифовна дуруст буда, ҳар ду боби диссертатсия алоқаи мантиқӣ дошта, манзараи томи ҳалли вазифаи муҳими илми педагогиро ифода менамояд.

Автореферат ва интишороти муаллиф ба таври кофӣ ғоя, мазмуну мундариҷаи диссертатсия ва хулосаҳои асосии онро инъикос мекунанд.

Диссертатсия ба талаботи КОА - и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба кори диссертатсионӣ барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) ҷавобгӯ буда, муаллифи он Бобоева Гулбаҳор Шарифовна барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 - педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) сазовор мебошад.

Муқарризи расмӣ:

номзади илмҳои педагогӣ, мудири
кафедраи математикаи олий ва
информатикаи Донишқадаи кӯҳию
металлургии Тоҷикистон

Туев Шохин Шоевич

Суроға: 735730, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш.Бӯстон, кӯчаи Баротов А. 6.
Тел: +992927531988;
E-mail: Shohin-8888@mail.ru
12.11.2021с.

Имзои Ш.Туев – ро тасдиқ менамоям.
Сардори РК ва КМ Донишқадаи кӯҳию
металлургии Тоҷикистон

Сулейманова Н.А.